Наталія Племедяле

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА ОПІКУНСЬКИХ СІМ'ЕЙ

Опіка над дітьми на Україні завжди була однією з найважливіших функцій суспільства. На жаль, недостатньо уваги в науковій літературі приділяється вивченню феномена опікунської сім'ї, хоча саме вона є досить розповсюдженою в Україні і традиційною для українського суспільства. Розвиток сімейних форм соціального захисту дітей потребує переосмислення поглядів на опікунські сім'ї та дослідження особливостей їх функціонування.

Вивчення сутності поняття «опіка» засвідчує, що воно є багатоаспектним поліфункціональним терміном, який наприкінці XX – на початку XXI ст. переосмислюється та уточнюється як у вітчизняній, так і в зарубіжній соціально-педагогічній науці.

У широкому значені поняття «опіка» над дитиною, розглядають як опікунсько-виховну систему на макрорівневі, що передбачає загальні й організаційно-правові положення, сферу реалізованих суспільних потреб, напрями й форми опіки над дитиною, функціональні взаємозв'язки, освітні й опікунсько-виховні заклади та їх компетенції, освітній і професійний статус фахівців. У вужчому значені «опіка» над дитиною є сукупністю дій одного суб'єкта чи колективу з метою створення умов для задоволення потреб дітей і молоді [5, с. 6].

На основі аналізу ряду нормативних документів, до особливостей опіки, як форми сімейного виховання відносять опіку, яка може бути призначена на певний строк або без терміну. Інколи опіка над дитиною використовується як проміжна форма на шляху до усиновлення.

Дитина, яка перебуває під опікою, не позбавляється статусу дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, за нею залишаються всі пільги, передбачені законодавством для таких категорій дітей. Прийомні діти мають право підтримувати особисті контакти з батьками та іншими родичами, якщо це не завдає шкоди їхньому життю, здоров'ю та моральному вихованню. Опікун має всі права батька у питаннях виховання, навчання, утримання дитини і відповідальності за неї [1; 3; 4].

На основі аналізу численних наукових досліджень (Н. Лисенко, Б. Лучинської, Д. Мажец, І. Пєши, І. Плугатор, О. Романчука та ін.) та нормативно-правових документів можемо виділити такі типи сімей, в яких перебувають діти під опікою:

1. За терміном формування та функціонування опікунської сім'ї:

– сім'я «невідкладного влаштування» – дитина влаштовується у сім'ю опікуна негайно за наявності надзвичайних обставин, небезпеки для її життя і здоров'я, насильства в сім'ї тощо;

– сім’я тимчасового влаштування – дитина влаштовується на певний термін: період відпустки батьків або у випадку важкої хвороби батьків, опікунів чи піклувальників до повернення їх працездатності;
– сім’я довготривалого перебування – дитина влаштовується у сім’ю до досягнення нею повноліття;
– сім’я перехідного влаштування – досвідчена сім’я бере на виховання дитину на період її адаптації у випадку смерті батьків і пошуку сім’ї довготривалого перебування.

2. За наявністю родинних зв’язків:
– опікунська сім’я з близьких родичів,
– опікунська сім’я без кровноспоріднених зв’язків,
– опікунська кровноспоріднена сім’я з рідними дітьми,
– опікунська сім’я з дітьми від різних сімей, опікунська сім’я з дітьми братів/сестер.

3. За ознаками:
а) кількість дітей, взятих сім’єю під опіку:
– сім’я з однією дитиною, яка перебуває під опікою,
– сім’я з кількома дітьми, які перебувають під опікою;
б) наявність/відсутність у сім’ї опікуна біологічних дітей:
– бездітна сім’я опікуна,
– сім’я опікуна з однією власною (біологічною) дитиною,
– сім’я опікуна з кількома власними (біологічними) дітьми [2; 3; 4].

Перебування дитини в опікунській сім’ї дає можливість зберегти для неї найголовніший соціалізаційний чинник – сімейний, що дозволить дитині пройти процес соціалізації у нормальних сімейних умовах, сформувати навички життя на прикладі членів родини. Головною метою перебування дитини під опікою є розвиток у неї особистісних, соціальних, професійних навичок, які дозволять їй у майбутньому стати повноправним членом суспільства: оволодіти гідною професією, набути позитивного соціального статусу, створити власну сім’ю, виховувати дітей.

Однак аналіз соціально-педагогічних та наукових досліджень свідчить, що під час догляду та виховання дитини опікуни інколи переживають труднощі, які не в змозі розв’язати самостійно, тому опікунські сім’ї стають об’єктом соціальної та соціально-педагогічної роботи соціальних служб для дітей, сім’ї та молоді та закладів освіти. Означену роботу виконують, як правило, фахівці соціального супроводу, соціальні працівники та педагоги.

У подальшому, вбачаємо, варто приділити увагу обґрунтуванню закономірностей розвитку і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в опікунських сім’ях; розробленню змісту соціальної і соціально-педагогічної роботи з опікунами; дослідженню технологій соціальної і соціально-педагогічної роботи з сім’ями, в яких перебувають діти під опікою.

Список використаних джерел

1. Завгородня Т. Опіка над дітьми в добу трансформації суспільного устрою: монографія / Т. Завгородня, Н. Лисенко, Д. Мажец, Б. Ступарик; [за заг. ред. Б. Ступарика]. – Івано-Франківськ – Ужгород: Мистецька лінія, 2002. – 152 с.
2. Капська А. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей: навч. посіб. / А. Капська, І. Пєша. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 232 с.
3. Карпенко О. Законодавче забезпечення сімейних форм утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за законодавством України / О. Карпенко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 3 – С. 58–60.
4. Плугатор І. Б. Теорія і практика опіки дітей і молоді в Україні (1945–1990 рр.): дис. … канд. пед. наук: 13.00.01 / І. Б. Плугатор. – Івано-Франківськ, 2007. – 269 с.
5. Енциклопедія батьківства: посібник з сімейного виховання / [авт. кол. за заг. ред. Є. І. Коваленко, С. В. Кириленко]. – К.: КНТ, 2008. – 592 с.

Ольга Подобєдова

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

З точки зору семантики основою утворення евфемізмів можна вважати елевацію найменування у порівнянні з поняттям. Таким чином мовець зміцнює позитивний ефект, тим самим створюючи невідповідність між поняттям та найменуванням. Як результат, в оцінювальному відношенні найменування стає вищим, ніж поняття.

Одну з найголовніших особливостей евфемізмів можна вважати семантичну двоплановість, яка полягає в одночасній реалізації ознак первинного і вторинного денотатів. Неодмінною умовою явища евфемізації є формування у свідомості мовця асоціативних зв’язків між денотатом, пряме значення якого табуюється, і денотатом, з яким виникає асоціація [1, с. 135]. Під час «розшифрування» та усвідомлення адресатом прихованого змісту евфемізму, значеннєва структура стає відносно прозорою.

Позитивний чи нейтральний підтекст початкового значення слова передає певний позитивний прагматичний ефект на весь вислів. Під час евфемістичного перейменування спостерігається референційний зсув, що полягає у вилученні цих сем або зміною їхнього статусу – зсувом на задній план значення, переходом із інтенсіонала в сильний, слабкий або негативний імплікаціонал. Це зумовлює зняття негативного оцінного знака